

Nr 97.

Av herr **Berg** i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till utbildningskurser för lärarinnor i huslig ekonomi vid Uppsala enskilda läroverks fackskola.

I statsverkspropositionen vid första riksdagen år 1914 begärdes under åttonde huvudtiteln, punkt 141, till utbildningskurser för lärarinnor i huslig ekonomi år 1915: åt styrelsen för Uppsala enskilda läroverk 21,600 kronor, åt styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm 4,000 kronor och åt Göteborgs allmänna folkskolestyrelse 2,500 kronor. Utlåtanden över ansökningarna hade, vad Ateneum för flickor angår, inhämtats från läroverksöverstyrelsen samt vad de båda andra anstalterna beträffar från vederbörande domkapitel; någon centralmyndighet för folkundervisningen hade nämligen då ännu ej kommit till.

Under samma huvudtitel hemställdes i punkt 143, att riksdagen måtte i avbidan på proposition om anslag till nybyggnad åt fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala beräkna för nämnda ändamål för år 1915 ett extra anslag å 50,000 kronor. Dåvarande departementschefen uttalade, att ansökningen om ett dylikt anslag syntes honom böra vinna beaktande, men ärendet vore ännu icke i färdigberett skick, vadan proposition ej kunnat framläggas.

Genom riksdagens upplösning förföllo båda de nu omnämnda punkterna. Den förra av dem upptogs emellertid i 1914 års senare statsverksproposition i oförändrad lydelse och med oförändrat ordningstal samt blev av riksdagen bifallen.

Den senare punkten däremot, vilken, såsom nyss nämnts, avsåg nybyggnadsanslag åt Uppsala fackskola för huslig ekonomi, förelåg ej heller i maj i färdigberett skick. Efter avslutad beredelse återkommer den nu i årets statsverksproposition under åttonde huvudtiteln, punkt 118, första stycket, vari begäres, att riksdagen måtte såsom bidrag till kostnaderna för fullföljande av påbörjad nybyggnad åt fackskolan i fråga bevilja ett anslag av 25,000 kronor och därav för år 1916 anvisa 5,000 kronor.

Syftet med här föreliggande motion är icke att lägga hinder i vägen för beviljandet av nu omförmälda nybyggnadsanslag. Ansökningen härom synes mig fortfarande förtjänt av beaktande, och det vore helt visst gott, om staten genom en handräckning av ifrågavarande slag kunde göra det i någon mån lättare för anstalten att intaga »ett ouppnått rum i sitt slag i Sverige» och att »näppeligen överträffas annorstädes» samt att åtminstone en gång i framtiden utveckla sig till vad den enligt dess styrelses vitsord står i begrepp att bliva: »en teknisk högskola för specifikt kvinnliga, d. v. s. hemmets och familjens, sysslor och intressen».

Icke heller har jag genom denna motion velat motsätta mig, att det anslag å 21,600 kronor, som haft till syfte att understödja nämnda fackskolas verksamhet för *utbildande av lärarinnor i huslig ekonomi, huvudsakligen vid folkskolor*, måtte i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i senare stycket av punkt 118 höjas med 2,000 kronor eller till 23,600 kronor, ehuru visserligen den prövning, detta förslag fått undergå, ej synes mig fullt tillfredsställande.

Så mycket större betänkligheter hyser jag däremot i fråga om den begäran, som styrelsen för Uppsala enskilda läroverk framställt, att detta anslag måtte *ubrytas ur sitt hittillsvarande samband* med övriga anslag, vilka äga enahanda syfte, samt uppföras i riksstaten under egen rubrik.

Att tillmötesgå denna begäran synes mig så mycket mer betänkligt, som den icke blivit stödd av några som helst sakliga skäl och icke synes äga annat motiv än en önskan från nämnda styrelse att undandraga fackskolans anslagskrav den jämförande prövning, som de på detta område närmast ansvariga myndigheterna, läroverksöverstyrelsen och folkskoleöverstyrelsen, givetvis måste ägna *alla* anslag av förevarande art, ifall nämligen Kungl. Maj:t vid statsregleringens uppgörande skall kunna äga den ledning för sitt omdöme, vilken för ett rättvist avvägande och bedömande är av nöden.

I de instruktioner för nämnda överstyrelser, som av Kungl. Maj:t utfärdades den 21 november 1913, föreskrives, att överstyrelserna skola gemensamt handlägga vissa ärenden, bland vilka uttryckligen angivas: *dels frågor angående utbildning av lärarinnor i husligt arbete (huslig ekonomi*

och kvinnlig slöjd), dels frågor angående anslag till anstalter för nyssnämnda utbildning.

I överensstämmelse härmed hava ock yttranden inhämtats från de båda överstyrelserna över anslagsfrågor rörande anstalterna för lärarinnor i kvinnlig slöjd, något som framgår av punkt 120 i den nu föreliggande propositionen.

Likaledes ha till en början yttranden inhämtats från samma myndigheter rörande anslag till *nybyggnad* för fackskolan i Uppsala. Sedan sistnämnda yttranden delvis utfallit i annan riktning, än skolans styrelse torde hava önskat, har — såsom man av propositionen sid. 203 finner — tillvägagångssättet beträffande ärendenas behandling i så måtto ändrats, att utlåtande över förhöjt anslag till fackskolans verksamhet för utbildande av lärarinnor i huslig ekonomi, företrädesvis för folkskolor, icke inhämtats från överstyrelserna, utan endast från domkapitlet i Uppsala. I analogi härmed har jämväl utlåtande över anslag till lärarinnekurserna i huslig ekonomi i Göteborg och vid Ateneum i Stockholm inhämtats enligt den praxis, vilken rådde före folkskoleöverstyrelsens inrättande, och till följd härav har endast domkapitlet i Göteborg yttrat sig angående kursen därstädes och endast läroverksöverstyrelsen angående kursen vid Ateneum, detta ehuru av departementschefens redogörelse å sid. 171 tydligen framgår, att båda dessa kurser »uteslutande avse utbildande av lärarinnor för folkskolor». Oaktat § 22 i instruktionen för folkskoleöverstyrelsen har alltså sistnämnda styrelse ej fått yttra sig om anslagsyrkandena vare sig från folkskolestyrelsen i Göteborg eller från styrelsen för Ateneum. Lika litet har den fått pröva den begäran om förhöjt anslag för lärarinneutbildningen vid Uppsala enskilda läroverks fackskola, som nu framkommit, ehuru denna utbildning enligt de upplysningar som lämnats företrädesvis avser lärarinnor i huslig ekonomi vid folkskolor.

Då en sådan ordning för ärendenas handläggning icke synes mig garantera en ur enhetliga och mera omfattande synpunkter verkställd utredning, hemställer jag,

att det anslag, som riksdagen kan finna skäligt bevilja åt styrelsen för Uppsala enskilda läroverks fackskola för huslig ekonomi till anordnande av utbildningskurser för lärarinnor i nämnda ämne, måtte i riksstaten uppföras under samma punkt som övriga anslag till anordnande av utbildningskurser med enahanda syfte, samt

att riksdagen ville såsom sin mening uttala, att över samtliga frågor om anslag av dylik art yttrande bör inhämtas från läroverksöverstyrelsen och folkskoleöverstyrelsen.

Stockholm den 26 januari 1915.

Fridtjuv Berg.
